

Wprowadzenie – Dariusz Szukiewicz	XVII
1. Anatomia czynnościowa żeńskich narządów rozrodczych	1
1.1. Narządy płciowe żeńskie zewnętrzne – <i>Ida Wiszomirska</i>	1
1.1.1. Wzgórek łonowy i wargi sromowe	2
1.1.2. Przesionek pochwy i jego gruczoły	3
1.1.3. Łechtaczka i opuszki przedsionka	3
1.1.4. Naczynia i nerwy narządów płciowych zewnętrznych	4
1.2. Narządy płciowe żeńskie wewnętrzne – <i>Ida Wiszomirska</i>	4
1.2.1. Pochwa	4
1.2.2. Macica	6
1.2.3. Jajowody	8
1.2.4. Jajniki	9
1.3. Budowa miednicy kostnej – <i>Ida Wiszomirska</i>	11
1.4. Układ mięśniowo-więzadłowy miednicy mniejszej – <i>Ida Wiszomirska</i>	15
1.5. Zmiany fizjologiczne w organizmie kobiety – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	20
1.5.1. Płeć genetyczna i płeć gonadalna	20
1.5.2. Dojrzewanie płciowe	21
1.5.3. Fizjologia cyklu płciowego	23
1.6. Fizjologia ciąży – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	28
1.6.1. Implantacja zarodka i czas trwania ciąży	28
1.6.2. Charakterystyka poszczególnych okresów rozwojowych płodu	29
1.6.3. Objawy ciąży	31
1.6.4. Zmiany ciążowe w organizmie kobiety	32
1.7. Poród fizjologiczny i okres połogu – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	37
1.7.1. Poród fizjologiczny	37
1.7.2. Okres połogu	41
2. Ginekologia	45
2.1. Zaburzenia cyklu płciowego i bolesne miesiączkowanie – <i>Grzegorz Szewczyk</i>	46
2.2. Stany zapalne i zespoły bólowe miednicy mniejszej – <i>Grzegorz Szewczyk</i>	51
2.2.1. Zapalenie sromu	51

2.2.2.	Zapalenie pochwy	52
2.2.3.	Zapalenie endometrium i trzonu macicy	53
2.2.4.	Zapalenie przydatków	53
2.2.5.	Zespół bólowy miednicy mniejszej	54
2.3.	Niepłodność – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	55
2.3.1.	Niepłodność żeńska – czynnik żeński w niepłodności	58
2.3.2.	Niepłodność męska – czynnik męski w niepłodności	60
2.4.	Klimakterium – objawy wypadowe – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	61
2.5.	Zaburzenia statyki narządu rodowego i wybrane zagadnienia z urologii ginekologicznej – <i>Paweł Wypych, Krzysztof Cendrowski</i>	66
2.5.1.	Czynniki ryzyka wystąpienia zaburzeń statyki narządu rodowego	67
2.5.2.	Zaburzenia statyki narządu rodowego kobiety	68
2.5.3.	Nietrzymanie moczu	69
2.5.3.1.	Badanie urodynamiczne w diagnostyce nietrzymania moczu.	71
2.5.3.2.	Badanie ultrasonograficzne w diagnostyce wysiłkowego nietrzymania moczu – <i>Włodzimierz Sawicki, Krzysztof Cendrowski, Anna Wnuk</i>	72
2.5.4.	Ogólne zasady leczenia	77
2.6.	Postępowanie zachowawcze i operacyjne w ginekologii – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	81
2.6.1.	Typy operacji ginekologicznych	83
2.7.	Podstawy onkologii ginekologicznej – <i>Grzegorz Szewczyk</i>	85
2.7.1.	Rak trzonu macicy	85
2.7.2.	Rak jajnika	88
2.7.3.	Rak szyjki macicy	92
2.7.4.	Rak sromu	96
3.	Położnictwo	101
3.1.	Ogólne zasady prowadzenia ciąży – <i>Krzysztof Czajkowski, Maria Rylke</i>	101
3.1.1.	Badania laboratoryjne	102
3.1.2.	Badania ultrasonograficzne	103
3.1.3.	Ocena ryzyka zaburzeń genetycznych	104
3.1.4.	Sposób odżywiania	105
3.2.	Prowadzenie porodu fizjologicznego – <i>Krzysztof Czajkowski, Maria Rylke</i>	106
3.2.1.	Cele opieki okołoporodowej	106
3.2.2.	Podstawowe pojęcia dotyczące płodu	107
3.2.3.	Podstawy anatomiczne porodu	107
3.2.4.	Podstawowe dane dotyczące przebiegu porodu fizjologicznego	109
3.3.	Wybrane zagadnienia z patofizjologii ciąży – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	112
3.4.	Poród patologiczny – <i>Krzysztof Czajkowski</i>	119
3.4.1.	Zaburzenia wynikające z nieprawidłowych zwrotów główki	120
3.4.2.	Patologie związane z czynnością skurczową macicy i przedwczesnym odpłynięciem płynu wodniowego	121

3.4.3.	Patologie związane z rozwieraniem się szyjki macicy	122
3.4.4.	Dystocja barkowa	123
3.4.5.	Zaburzenia czynności serca płodu	123
3.4.6.	Zakażenie wewnątrzmaciczne	124
3.4.7.	Nadmierna utrata krwi w przebiegu porodu	124
3.5.	Cięcie cesarskie – <i>Krzysztof Czajkowski</i>	125
3.5.1.	Metody stosowane współcześnie	125
3.5.2.	Wskazania	128
3.5.3.	Powikłania	128
3.6.	Metody znieczulenia stosowane w położnictwie – <i>Elżbieta Nowacka</i> .	129
3.6.1.	Analgezja porodu	130
3.6.2.	Anestezja do zabiegów położniczych	131
3.7.	Cele i zadania szkoły rodzenia – <i>Aleksandra Truszczyńska-Baszak,</i> <i>Justyna Teliga-Czajkowska</i>	132
3.7.1.	Cel szkoły rodzenia	133
3.7.2.	Zadania szkoły rodzenia	133
3.7.3.	Przykładowy program szkoły rodzenia	133
4.	Miejsce fizjoterapii we współczesnej ginekologii	137
4.1.	Fizjoterapia w zaburzeniach cyklu płciowego i bolesnym miesiączkowaniu – <i>Grzegorz Szewczyk</i>	137
4.1.1.	Zespół napięcia przedmiesiączkowego i pierwotne bolesne miesiączkowanie.	138
4.1.2.	Zaburzenia miesiączkowania w niedorozwoju macicy, po zabiegach rekonstrukcyjnych pochwy i macicy oraz w przedwczesnym wygaśnięciu czynności jajników	139
4.2.	Fizjoterapia w stanach zapalnych i zespole bólowym miednicy mniejszej – <i>Grzegorz Szewczyk</i>	140
4.2.1.	Metody stosowane w chorobach zapalnych narządów płciowych	140
4.2.1.1.	Peloidoterapia	140
4.2.1.2.	Diatermia krótkofalowa	141
4.2.1.3.	Balneoterapia.	142
4.2.2.	Metody stosowane u chorych z zespołem bólowym miednicy mniejszej.	142
4.3.	Fizjoterapia w niepłodności – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	143
4.4.	Fizjoterapia w klimakterium – <i>Dariusz Szukiewicz</i>	146
4.5.	Fizjoterapia w zaburzeniach statyki narządu rodnego i wysiłkowym nietrzymaniu moczu – <i>Ewa Strupińska-Thor, Krzysztof Cendrowski,</i> <i>Anna Wnuk</i>	152
4.5.1.	Zachowawcze leczenie nietrzymania moczu	153
4.6.	Fizjoterapia przed- i pooperacyjna w chirurgii ginekologicznej – <i>Grzegorz Szewczyk</i>	166
4.7.	Fizjoterapia w onkologii ginekologicznej – <i>Grzegorz Szewczyk</i>	173
4.7.1.	Zasady i cele fizjoterapii w onkologii ginekologicznej	173
4.7.2.	Fizjoterapia w szpitalu (postępowanie przed- i pooperacyjne)	176
4.7.3.	Fizjoterapia pozaszpitalna	178
4.7.4.	Fizjoterapia po radioterapii oraz w opiece paliatywnej	179

4.8.	Fizjoterapia w leczeniu chorych na raka piersi – <i>Hanna Tchórzewska-Korba</i>	179
4.8.1.	Profilaktyka przeciwobrzękowa	182
4.8.2.	Fizjoterapia w warunkach szpitalnych i ambulatoryjnych	183
4.8.3.	Fizjoterapia po operacjach odtwórczych	188
4.8.4.	Fizjoterapia chorych z obrzękami chłonnymi	189
5.	Fizjoterapia w położnictwie	193
5.1.	Postępowanie w ciąży prawidłowej – <i>Aleksandra Truszczyńska-Baszak, Katarzyna Jórasz</i>	193
5.1.1.	Aktywność fizyczna w ciąży	193
5.1.2.	Przeciwwskazania do ćwiczeń	197
5.1.3.	Przykłady ćwiczeń zalecanych w okresie ciąży	197
5.1.3.1.	Trening mięśni dna miednicy	200
5.1.4.	Przykłady stosowanych metod fizjoterapeutycznych	201
5.1.4.1.	Kinesiotaping	201
5.1.4.2.	Masaż klasyczny	203
5.2.	Możliwe dolegliwości ze strony układu ruchu w ciąży – <i>Aleksandra Truszczyńska-Baszak</i>	204
5.2.1.	Niestabilność obręczy miednicznej	204
5.2.1.1.	Zależności anatomiczne	204
5.2.1.2.	Topografia bólu	205
5.2.1.3.	Testy diagnostyczne dla bólu pochodzącego ze stawów krzyżowo-biodrowych	206
5.2.1.4.	Leczenie	210
5.2.2.	Bóle odcinka lędźwiowego kręgosłupa	211
5.2.3.	Bóle w okolicy kości ogonowej – coccygodynia	211
5.2.4.	Obrzęki i żyłaki kończyn dolnych	211
5.2.5.	Przemijająca osteoporoza stawu biodrowego	212
5.3.	Podsumowanie dotyczące aktywności fizycznej i fizjoterapii w ciąży prawidłowej – <i>Maria Rylke, Krzysztof Czajkowski</i>	213
5.4.	Fizjoterapia w okresie porodu – <i>Maria Rylke, Krzysztof Czajkowski</i>	214
5.4.1.	I okres porodu	215
5.4.2.	II okres porodu	222
5.4.3.	Treningi relaksacyjne	225
5.4.4.	Przezsłonna elektryczna stymulacja nerwów	227
5.4.5.	Masaż odcinka lędźwiowo-krzyżowego	227
5.4.6.	Poród w środowisku wodnym	228
5.5.	Fizjoterapia a cięcie cesarskie – <i>Krzysztof Czajkowski</i>	229
5.6.	Aktywność fizyczna i fizjoterapia w położeniu – <i>Aleksandra Truszczyńska-Baszak, Aneta Dąbek</i>	230
5.6.1.	Fizjoterapia w okresie szpitalnym – program standardowy	231
5.6.1.1.	Choroba zakrzepowo-zatorowa	232
5.6.1.2.	Brak inwolucji macicy	233
5.6.1.3.	Rozejście mięśnia prostego brzucha	233
5.6.1.4.	Dolegliwości bólowe (rany, piersi, kręgosłupa, brzucha).	234
5.6.1.5.	Obrzęki	236

5.6.1.6. Problemy z laktacją	236
5.6.1.7. Obstypacja (zaparcia)	237
5.6.1.8. Nietrzymanie moczu i obniżenie narządów miednicy mniejszej	237
5.6.1.9. Zaburzenia emocjonalne	238
5.6.2. Fizjoterapia w okresie szpitalnym – program minimum	239
5.6.3. Fizjoterapia w późnym położu	239
5.6.4. Podsumowanie dotyczące aktywności fizycznej i fizjoterapii w położu	242
6. Psychologiczne aspekty pracy fizjoterapeuty w ginekologii i położnictwie – Andrzej Kokoszka, Katarzyna Bieńkowska	243
6.1. Naturalne reakcje na chorobę	244
6.2. Niestosowanie się do zaleceń terapeutycznych i sposoby przewycięzania tych problemów	246
6.3. Ocena mechanizmów radzenia sobie ze stresem wywołanym chorobą	247
6.4. Poczucie wpływu na przebieg choroby jako warunek aktywnego stosunku pacjentki do stosowania się do zaleceń terapeutycznych	250
6.5. Negatywny stres jako konsekwencja nieodpowiedniego znaczenia nadawanego problemowi	251
6.6. Postępowanie z osobami z zaburzeniami psychicznymi	253
6.7. Ból	255
6.8. Problemy związane z hospitalizacją	257
6.9. Reakcje dotyczące zabiegów chirurgicznych	257
6.10. Specyficzne problemy psychologiczne występujące w chorobach ginekologicznych i położniczych	258
6.10.1. Usunięcie macicy lub jajników	258
6.10.2. Niepłodność	258
6.10.3. Przewlekłe bóle w obrębie miednicy mniejszej	259
Aneks – Andrzej Kokoszka, Katarzyna Bieńkowska	261
Piśmiennictwo	265
Skorowidz	275